

Anyanyelvi oktatás Kárpátalján

„A magyarságnak egyetlen kötelessége van önmagával és a világgal szemben: megmaradni”

(Kodolányi János)

Kárpátalja az 1919. szeptember 9-én a Saint-Germanien-Layban megkötött szerződés alapján Csehszlovákia része lett. A szerződés Kárpátaljának kollektív jogokat ígért és garantált. Nem lett belőlük semmi. A cseh hatalom igyekezett a magyar etnikum egységét földreform ürügyén fellazítani.

A határ menti magyar falvakba (Csap, Eszeny, Bátyú, Bótrágy, Beregsom, Beregdéda, Beregszász) cseh és ruszin telepéseket hoztak.

A csehszlovák nemzetiségi politika negatív vonásai főleg az iskolaügyben jelentkeztek. A minisztériumtól a járási tanfelügyelőségig nem volt magyar nemzetiségű pedagógus. Egyre több lett a ruszin és a cseh iskola. 1921-ben a beregszászi járásban hat ruszin iskola volt, míg 1937-ben már tizenhat.

Kárpátalja lakossága 1945-ben egy új állam polgára lett – a Szovjetunióé. A magyarság még nehezebb körülmények közé került. A férfi lakosságot 18–55 év közt elhurcolták. Megkezdődött a tudatos és a nem tudatos betelepítés.

A békeszerződés 113 magyar többségű és 13 olyan magyar helységet csatolt el az anyaországtól, ahol a magyarság 20–50 % között mozgott, mára már 33 település elvesztette magyar jellegét. (1)

A kárpátaljai magyarság Szürtétől Nagyszőlősig tizenöt kilométeres határ menti sávban él. Ezenkívül több szigetet is alkot. A nagyobb városok (Ungvár, Munkács, Nagyszőlős) közel vannak a tömbben élő magyarsághoz, s van anyanyelvi oktatásuk. Városaink (Ungvár, Munkács, Nagyszőlős) elvesztik magyar többségű jellegüket. Beregszász még állja a sarat, de meddig?

A másik nagy szórvány – Visk, Técső és Aknaszlatina magyarsága – is tanulhat anyanyelvén. 1992-ben negyvenhét év után megnyitotta kapuit a magyar iskola Huszton. A szórványban élő magyarság egyik legnagyobb központja Rahó és környéke, külön szigetet alkot Szolyva.

Kárpátalján 1945-ben nyílnak meg a magyar iskolák. Ungvár csak 1945-ben kap magyar iskolát. (2)

Több magyar községben nem nyílik magyar iskola. Csepe lakossága görög katolikus – nem kap anyanyelvi iskolát. Király-

háza, Kétegyény, Huszt, Bustyaháza, Gyertyánliget, Nagybocksó, Terebesfehérpatak, Rahó, Körösmező, Szolyva magyarsága sem tanulhat anyanyelvén.

A megfélemlített magyarság, akinek színe-javát „három napra” elvitték, nem meri jogait követelni. A magyar intelligencia egy része elmenekült, mások odavesztek a légerekben, a fronton, a többi pedig, aki megmaradt, meghúzódott, félt.

Volt is alapja a félelemnek. Annyi megaláztatás után félt az újabb megtorlástól, a légerekbe elhurcoltak emléke ott lebegett előtte. Az eltelt negyvenöt év megtette a magáét. A szórvány magyarság harmadik nemzedéke közül sokan alig beszélik anyanyelvüket. Nagy szerepe volt ebben annak, hogy nem volt anyanyelvi iskolájuk, az egyházak háttérbe szorultak, sok lett a vegyes házasság. (3)

A magyar általános iskolát végeztek 1953-ig nem tanulhattak anyanyelvükön. Ekkor nyílnak meg középiskoláink – Nagydobronyban, Mezőkaszonyban, Nagyberegben. Később nyílik meg a középiskola Bátyában, Munkácson, Ungváron, Beregszászon (1954), Técsőn, Visken (1957), Nagyszőlősen (1956), Csapon (1960), Aknaszlatinán (1969). (4)

Az 1970-es években megkezdődik az internationalista iskolák szervezése. Ez magával vonja több magyar iskola bezárását: Nagybakoson, Újbátyuban, Fancsikán (1993-ban újraindul), Császlócon (1991-ben újraindul), Korláthelmesen (1991-ben újrain-

dul), Gödényházán (1994-ben újraindul). Minajban, Tekeházán – ma sincs magyar iskola.

Szinte minden magyar középiskola mellett orosz párhuzamos osztályok nyílnak. Ez a lassú leépítés taktikája volt. A napilapok, a folyóiratok hasábjain folyik az orosz osztályok népszerűsítése. Szemfényvesztésként az ukrán nyelv helyett ezekben az osztályokban heti két órában magyar nyelvet és irodalmat is oktatnak. A cél világos – a magyar szellemiség megtörése, a beolvasztás gyorsítása. Az egyetemen hosszú évekig nem lehet magyarul felvételizni. Ez is arra ösztönzi a szülőt, hogy orosz osztályba adja a gyermekét. 1987-ben Nagydobronyban három orosz osztályban és egy magyarban tanultak a gyerekek. Az egyik orosz osztályban huszonöt gyerek közül egy volt orosz nemzetiségű. Ma nincsenek orosz osztályok Nagydobronyban. Megnyílnak az orosz osztályok Szürtén, Bátyuban, Mezőkaszonyban, Makkosjánosiban, Gáton, Nagyberegen, Mezőváriban, Munkácson, Nagymuzsalyban. A nagyszülősi és az aknaszlatinai magyar iskolát, annak ürügyén, hogy új iskola épült, egyesítik az ukránnal. Magyar iskola helyett magyar tagozat lesz.

A magyar tagozat az elsorvasztás egyik lépcsője. Rohamosan csökken a magyar iskolákban a gyermekek száma. A rendezvények orosz nyelven folynak. Kezd végzetesen elterjedni a nézet: „Otthon úgyis megtanul magyarul; fontos, hogy oroszul tudjon. Másképpen nem érvényesül.”

A következő lépés a körzetesítés volt. Mezőgecse, Halábor, Tivadarfalva, Tiszafarkasfalva elvesztik iskolájukat. Az iskoláját elvesztett magyarság nem a távoli magyar iskolába küldi gyermekét, hanem a közeli orosz vagy ukrán iskolába.

Ugyanez a helyzet Ungváron is. A város másik végéről nem küldi senki a magyar iskolába a gyermekét. Ungvárnak is csak egy magyar iskolája van.

Az 1991–1992-es tanévben nagy volt a magyar iskolákban az előrelépés.

Ekkor 87 iskolában – ma már 98-ban – oktatnak magyarul. Először nyílik magyar osztály Csepén (1995), Mátyfalván (1994), Karácsfalván (1994), Új-Akliban (1994). Sajnos, azonban ma is maradtak

következményei az iskolák megszűnésének. Ma sincs magyar iskolája a nagybakosi, újbátyui, tekeházai gyerekeknek, a fancsikai és a csepei gyerekek nagyobb része is ukrán iskolába jár. Nem igénylik a szülők a magyar iskolát. Miért? Nehéz rá a válasz. Egyelőre nem tudni, mi az oka ennek.

Iskoláink így oszlanak meg: (5)

Iskola	Allami	Református	Összesen
magyar nyelvű vegyes oktatású	64	2	66
a) magyar–ukrán	28		28
b) orosz–magyar	3		3
c) ukrán–magyar–orosz	1		1
Összesen:	96	2	98

Iskoláink közül 66-ban az oktatás csak magyarul folyik, míg 32-ben vannak magyar párhuzamos osztályok (magyar–ukrán, orosz–magyar, ukrán–magyar–orosz).

Most végzünk egy újabb felmérést. Igaz, ezek közt a vegyes oktatású iskolák közt vannak olyanok, ahol a magyar tanulók vannak többségben, de olyanok is találhatók, ahol az ukrán tanulók száma a több, habár a község lakosainak száma többségben magyar: Fancsikán mindössze hatan járnak magyar elemi osztályba. A lakosok száma 2000, ebből 1200 magyar.

A kárpátaljai magyar nyelvű és vegyes oktatású iskolák járásonként így oszlanak meg:

Járás	Elemi iskola	Altalános iskola	Közép-iskola	Ossz.
Felső-Tisza vidéke	–	1	3	4
Nagyszülősi járás	8	9	6	23
Beregszászi járás	2	24	14	40
Munkácsi járás	–	6	3	9
Ungvári járás	4	9	9	22
Összesen	14	49	35	98

Járás	Elemi iskolák		Általános iskolák		Középiskolák		Református iskolák	Szakiskolák		Összesen	
	M	V	M	V	M	V	M	M	V	M	V
1. Felső-Tisza vidéke	–	–	1		3					4	4
2. Nagyszőlősi járás	2	6	7	2	4	2				13	10
3. Beregszászi járás	2	–	18	6	6	7	1	1	2	28	13
4. Munkácsi járás	–	–	6	–	1	2		1		7	3
5. Ungvári járás	2	2	7	2	5	3	1	1		15	8
Összesen	6	8	39	10	19	14	2	1	4	67	36
Összesen:	14		49		33		2	5		103	

M – magyar iskola, V – vegyes tanítási nyelvű iskola

Az alábbiakban közöljük a magyar és a vegyes tanítás nyelvű iskolák jegyzékét az 1996–1997-es tanévben. Zárójelben közöljük az iskolai oktatás nyelvét is.

Felső-Tisza vidéke (6)

1. Bolyai János Középiskola, Aknaszalatina (magyar)
2. Hollósi Simon Középiskola, Técső (magyar)
3. Kölcsey Ferenc Középiskola, Visk (magyar)
4. Huszti Magyar Általános Iskola (magyar)

Nagyszőlősi járás

1. Móricz Zsigmond Középiskola, Nagypalád (magyar)
2. Perényi Zsigmond Középiskola, Nagyszőlős (magyar, 3. számú iskola)
3. Nevetlenfalui Középiskola (magyar–ukrán)
4. Péterfálvai Középiskola (magyar)
5. Salánki Középiskola (magyar–ukrán)
6. Széchenyi István Középiskola, Tiszaújlak (magyar)
7. Aklihegyi Általános Iskola (magyar)
8. Fertősalmási Általános Iskola (magyar)
9. Forgolányi Általános Iskola (magyar)
10. Szőlősgyulai Általános Iskola (magyar)
11. Tiszabökényi Általános Iskola (magyar)
12. Tiszakeresztúri Általános Iskola (magyar)
13. Tiszaújhelyi Általános Iskola (ukrán–magyar)
14. Verbőci Általános Iskola (magyar)
15. Feketeardói Középiskola (ukrán–magyar, 1–6. osztály)
16. Akl 1. Számú Elemi Iskola (magyar)
17. Batári Elemi Iskola (magyar)
18. Csepei Középiskola (ukrán–magyar elemi osztályok vannak)
19. Fancsikai Középiskola (ukrán–magyar, csak magyar 4. osztály van)
20. Gödényházai Általános Iskola (ukrán–magyar elemi osztályok)
21. Karácsfálvai Elemi Iskola (ukrán–magyar)
22. Mátyfálvai Általános Iskola (ukrán–magyar elemi osztályok)
23. Új-Akli Elemi Iskola (ukrán–magyar)

Beregszászi járás

1. Bányai Középiskola (magyar)
2. Beregszászi Zrínyi Ilona Középiskola (3. számú, magyar–ukrán)
3. Kossuth Lajos Középiskola, Beregszász (magyar)

4. Mikes Kelemen Középiskola, Beregszász	(magyar)
5. Bethlen Gábor Gimnázium, Beregszász	(magyar, 12 évfolyamos)
6. Gáti Középiskola	(magyar–ukrán elemi osztályok)
7. Makkosjányosi Középiskola	(magyar–ukrán teljes tagozat)
8. Makkosjányosi Mezőgazdasági Líceum	(magyar, kilencedik osztály után 3 éves)
9. Mezőkaszonyi Középiskola	(magyar)
10. II. Rákóczi Ferenc Középiskola, Mezővári	(magyar, van egy orosz osztály)
11. Nagyberegi Középiskola	(magyar–ukrán, teljes tagozat)
12. Nagyberegi Református Gimnázium	(magyar, kilencedik osztály után három év)
13. Nagymuzsalyi Középiskola	(magyar–ukrán, teljes tagozat)
14. Tiszacsomai Középiskola	(magyar–ukrán–orosz tagozatok)
15. Badalói Általános Iskola	(magyar)
16. Benei Általános Iskola	(magyar)
17. Beregdédai Általános Iskola	(magyar–ukrán alsó tagozat)
18. Beregsomi Általános Iskola	(magyar)
19. Beregszászi 6. számú Általános Iskola	(magyar)
20. Beregszászi 7. számú Általános Iskola	(magyar)
21. Beregszászi 9. számú Általános Iskola	(magyar)
22. Beregszászi Bentlakásos Általános Iskola	(orosz–magyar tagozat)
23. Beregújfalui Általános Iskola	(magyar–ukrán alsó osztályok)
24. Bótrágyi Általános Iskola	(magyar–ukrán tagozatok)
25. Borzsavai Általános Iskola	(magyar)
26. Csetfalvai Általános Iskola	(magyar)
27. Csonkapapi Általános Iskola	(magyar)
28. Guti Általános Iskola	(magyar)
29. Halábori Általános Iskola	(magyar)
30. Haranglábi Általános Iskola	(magyar–ukrán alsó tagozat)
31. Hetyeni Általános Iskola	(magyar)
32. Kigyósi Általános Iskola	(magyar)
33. Kisbégányi Általános Iskola	(magyar)
34. Mezőgecei Általános Iskola	(magyar)
35. Nagybégányi Általános Iskola	(magyar–ukrán alsó tagozat)
36. Rafajnaújfalui Általános Iskola	(magyar)
37. Sároszoroszi Általános Iskola	(magyar)
38. Zápszonyi Általános Iskola	(magyar)
39. Asztélyi Elemi Iskola	(magyar)
40. Macsolai Elemi Iskola	(magyar)

Munkácsi járás

1. Barkaszói Középiskola	(magyar–ukrán tagozatok)
2. Derceni Középiskola	(magyar)
3. II. Rákóczi Ferenc Középiskola, Munkács	(magyar–orosz osztály egy van)
4. Beregrákosi Általános Iskola	(magyar)
5. Csongori Általános Iskola	(magyar)
6. Fornosi Általános Iskola	(magyar)
7. Izsnyétei Általános Iskola	(magyar)
8. Munkácsi 14. Számú Általános Iskola	(magyar)
9. Szernyei Általános Iskola	(magyar)

Ungvári járás

1. Csapi 2. Számú Középiskola	(magyar)
2. Eszenyi Középiskola	(magyar)
3. Kisgejőci Középiskola	(magyar)
4. Koncházai Középiskola	(ukrán–magyar tagozat)
5. Nagydobronyi Középiskola	(magyar)
6. Nagydobronyi Református Gimnázium	(magyar, 9. osztály után 3 év)

7. Sislóci Középiskola	(magyar–ukrán tagozatok)
8. Dayka Gábor Középiskola, Ungvár	(magyar)
9. Szürtei Középiskola	(magyar–ukrán tagozatok)
10. Kisdobronyi Általános Iskola	(magyar)
11. Kincseshomoki Általános Iskola	(magyar–ukrán tagozatok)
12. Nagygejőci Általános Iskola	(magyar)
13. Palágykomoróci Általános Iskola	(magyar)
14. Ráti Általános Iskola	(magyar–ukrán)
15. Szalóci Általános Iskola	(magyar)
16. Tiszaásványi Általános Iskola	(magyar)
17. Tiszaágteleki Általános Iskola	(magyar)
18. Tiszasalamoni Általános Iskola	(magyar–ukrán alsó tagozat)
19. Császlóci Elemi Iskola	(magyar)
20. Gálócsi Elemi Iskola	(magyar)
21. Korláthelmeci Elemi Iskola	(magyar)
22. Pallói Elemi Iskola	(magyar)

1991-től a szórványban élő magyarság fakultatíve tanulja a magyar nyelvet a következő helyeken: Kőrösmező (78 tanuló – a továbbiakban a zárójelben közölt szám a tanulók létszámát jelenti), Rahó (138), Terebesfőpatak (82), Tiszabogdány (15), Gyertyánliget (15), Kisbocskó (15), Királymező (20), Uglya (20), Bustyaháza (25), Aknaszlatina (25). Aknaszlatina, Técső, Visk magyar gyerekei közül 965-en járnak magyar iskolába. Fakultatívan a tíz iskolában 433-an ismerkednek a magyar nyelvvel. (7)

Az 1996–1997-es tanévben e sorok írói újabb felmérést készítettek a szórványban a magyarság anyanyelvi oktatásáról. Anyanyelvükön tanulnak: Aknaszlatinán – 261, Técsőn – 403, Visken – 437, Huszton – 83; összesen: 1184. Fakultatívan a következő helységekben tanultak magyar nyelvet: Kőrösmezőn – 75, Rahón – 117, Terebesfőpatakon – 20, Tiszabogdányban – 94, Kisbocskón – 60, Huszton – 100, Szolyván – 79. Megszűnt a magyar oktatás Gyertyánligeten, Uglyán, Kerekhegyen, Bustyaházán. A magyar nyelvet fakultatívan 545-en tanulták. (8)

A többen élő magyarság körében a nem magyar iskolákban is megkezdődött a magyar oktatás: Gödényháza – 45, Mátyfalva – 15, Fancsika – 60, Tekeháza – 82, Csepe – 277, Puskinfalva – 25; összesen: 504. A szórványban és a nem magyar iskolákban 1049-en ismerkedtek a magyar nyelvvel. (9)

Az 1996–1997-es tanévben felmérésünk alapján a következőképpen alakult a

magyar nyelv oktatása a vegyes és a nem magyar tanítási nyelvű iskolákban:

A vegyes tanítási nyelvű iskolákban az ukrán osztályokban fakultatívan oktatták a magyar nyelvet: (10) Csepe – 213, Fancsika – 82, Mátyfalva – 72, Beregszászi Zrínyi Ilona Középiskola – 80, Beregújfalva – 30, Bótrágy – 67, Nagymuzsaly – 141, Makosjánosi – 116; összesen: 801.

Megyénkben a következő iskolákban oktattak magyar nyelvet a nem magyar iskolákban: Nagyszőlősi 8. Számú Középiskola (150), Királyháza Ukrán Általános Iskola (64), Kistarna (45), Tiszaújfalvi 1. Számú Középiskola (322), Bányai Ukrán Általános Iskola (69), Beregszászi Ukrán Gimnázium (181), Beregszászi 2. Számú Középiskola (14), Nagybakta (56), Újdávidháza (25), Munkácsi 16. Számú Középiskola (20), Ungvár 2. Számú Középiskola (582), Ungvári 5. Számú Középiskola (53), Ungvári 7. Számú Középiskola (15), Ungvári 11. Számú Középiskola (201); összesen: 1822.

Az 1996–1997-es tanévben a magyar fakultatív oktatás így oszlott meg:

Szórvány:	545
Vegyes tanítási nyelvű iskola	801
Nem magyar iskola	1822
Összesen:	3168

Kárpátalján magyarul tanulnak még öt szakiskolában. Ebből négy ukrán–magyar, egy magyar oktatási nyelvű: (15)

1. Beregszászi 11. Számú Szakközépiskola: asztalos, szobafestő, vízvezeték-sze-

relő, gázhegesztő, szabó, felsőruha-készítő. Oktatási nyelve ukrán–magyar, a tanulók száma a magyar osztályokban: 325.

2. Beregszászi Egészségügyi Szakiskola: orvossegéd (felcser). Oktatási nyelve ukrán–magyar, a tanulók létszáma a magyar osztályokban: 75.

3. Munkácsi Mezőgazdasági Technikum Makkosjános Fiók Intézete: farmergazdálkodás, agronómusi, zootechnikus, állatfelcser, üzletkötő, traktor- és gépkocsiszerelő. Az oktatás nyelve magyar, a tanulók létszáma: 75.

4. Ungvári Közművelődési Szakiskola: ének, zene, karmester, népi hangszer, koreográfus, rendező. az oktatás nyelve ukrán–magyar, a magyar osztályokban 92 diák tanul.

5. Munkácsi Tanítóképző: óvónő, tanító. az oktatás nyelve: ukrán–magyar. A magyar osztályokban tanulók száma: 106.

Az öt szakiskolában 673 diák tanul anyanyelvén. Divat lett Magyarországon járni szakiskolába, ám az ott tanulókról nincsenek adataink.

Kárpátalján anyanyelvükön és fakultatívan tanulják a magyar nyelvet:

Allami Református Szakiskolában		Összesen		Fakultatívan tanuló	
20605	122	673	21400	3168	

Kárpátalján 17 magyar lakta helységben még ma sincsen semmiféle magyar nyelvű oktatás: Nagy- és Kisbakoson (800), Újbátyúban (200), Tekeházán (596), Ketergényben (470), Kereknyén (200), Órdarmában (170), Minajon (670), Kajdanon (300), Dolhán (200), Iloncán (200), Ilosván (120), Gyertyánligeten (670), Királymezőn (200), Bustyaházán (379), Taracközön (152), Kerekhegyen (250), Polenán (100) – a zárójelben közölt számok az ott élő magyarok számát jelenti. (11)

Sajnos, az általános iskola befejezése után egyre kevesebben tanulnak tovább. A IX. osztályt 1787-en végezték be, ebből középiskolában tanulnak 840-en, szakiskolában 185-en, tovább tanulnak 1025-en, ami 57,3%-ot tesz ki. Nem tanul seholy 762 tanuló, ami elég nagy százalékot jelent.

Nem könnyű a magyar oktatás helyzete. A legnagyobb gondot most a közoktatási minisztérium koncepciója okozza. Ez valószínűleg a magyar oktatás felszámolását jelentené, hisz csak az elemi iskolákban folyna anyanyelvi oktatás, míg az általános és középiskolában csak a magyar nyelvet és irodalmat, a magyar történelmet, valamint a néprajzot oktatnák magyarul. A Kárpátaljai magyarságnak meg kell védenie addig kiharcolt jogait, hisz 1953-tól kezdve kiépített magyar iskolahálózatunk van.

Finnország példája lebeg előttünk, ahol a többségi nemzet fiai is szívesen tanulnak svédül. A Kárpátok lábánál egymás nyelvének megismerése ezeréves hagyományra tekint vissza. Ez a kultúrák közeledését jelenti, a másik másságának megértését.

Teendőink a következők:

– a Kárpátaljai Magyarok Kulturális követsége (KMKSZ) a Kárpátaljai Magyar Pedagógusok Szövetsége (KMPSZ), valamint a történelmi egyházak, illetve az egész magyarság összefogásával meg kell védenünk anyanyelvi oktatásunkat;

– rövid időn belül tantervet és tankönyvet kell készíteni a szórványban élő magyarság számára;

– azokon a helyeken, ahol kevés a magyarság lélekszáma, kezdeményezni kell a hétvégi iskolák megszervezését, s ebben a KMKSZ és az egyházak segíthetnének (ezekben az iskolákban magyar nyelvet, irodalmat, néprajzot és néptáncot kellene oktatni);

– nincs kialakult rendszere, módszere a magyar nyelv oktatásának. Meg kell szervezni a nem magyar iskolákban oktató magyar tanárok munkaközösségét.

A nemzeti kisebbségek sorsa nemcsak a saját kezükben van, hanem a többségi nemzet dönt arról, elfogadja-e őket egyenlő félnek az ország építésében, s legyenek-e jogaik a kötelességeiken kívül: legyen-e saját nyelvhasználatuk, iskolájuk, sajtójuk, ápolhatják-e hagyományaikat. Hisz a néphagyomány tart meg bennünket magyarnak, s a nemzetközi műveltség tesz bennünket európaivá. Ha a kárpátaljai magyarság egyháza és világi szervezetei nem sietnek maximális gyorsasággal a szórványmagyarság megmentésére, rövid időn belül elnémulhatnak a harangok.

Nemcsak nekünk, nemzeti kisebbségben élőknek kellene megismernünk az ukrán nép nyelvét és kultúráját, előítéletek nélkül, hanem nekik is a miénket. Nem a minden áron való beolvasztás a járható út, hanem a kölcsönös megértés: egymás nyelvének és kultúrájá-

nak tisztelete, egymás nyelvének ismerete. Ezt a feladatot kell, hogy szolgálja a vegyes tannyelvű és a nem magyar iskolákban a magyar nyelv oktatása, s az ukrán oktatása a magyar iskolákban.

Bagu Balázs–Deák Ferenc

Sorszám	Helység	Lakosok (12)	Magyar	Anyanyelven tanuló (13)	Fakultatívan tanuló (14)	Megjegyzés
1.	Aknaszlatina	10000	4000	261	–	
2.	Huszt	32000	4000	83	100	Ukrán iskola
3.	Técső	12960	3800	403	–	
4.	Visk	8000	3500	437	–	
5.	Kőrösmező	8100	900	–	75	
6.	Rahó	17000	2000	–	117	
7.	Terebesfőherpatak	3200	250	–	20	
8.	Tiszabogdány	3000	200	–	44	
9.	Kisbocskó	4000	250	–	60	
10.	Szolyva	14700	400	–	79	
11.	Nagyszőlős	24275	400	–	150	
12.	Csepe	1900	1700	13	213	
13.	Fancsika	2000	1200	7	82	
14.	Mátyfalva	400	350	11	72	
15.	Tiszaujlak	3500	3180	257	325	
16.	Királyháza	10000	2000	–	64	
17.	Bátyú	3364	2339	355	69	ukrán iskola
18.	Beregszász	29116	15125	2005	275	ukrán iskolák
19.	Beregújfalu	2018	1614	195	30	ukrán osztályok
20.	Bótrágy	1500	1360	143	67	ukrán osztályok
21.	Makkosjánosi	3200	2880	288	110	ukrán osztályok
22.	Nagymuzsaly	2462	2035	253	141	ukrán osztályok
23.	Munkács	80000	15000	1019	20	ukrán iskola
24.	Ujdávidháza	3718	50	–	25	ukrán iskola
25.	Ungvár	189101	9179	957	851	ukrán iskolák
26.	Kistarna	1507	15	–	45	ukrán iskola

A magyar nyelv oktatása a szórványban és a nem magyar iskolákban

Jegyzet

(1) BOTLIK JÓZSEF–DUPKA GYÖRGY: *Magyarlakta települések ezredéve Kárpátalján*. Intermix, Ungvár–Bp. 1993, 185–177. old.

(2) SÁNDOR LÁSZLÓ: *Tanítás a Fekete Sasban*. Kalendárium, 1997, 111. old.

(3) BAGU BALÁZS–DR. DEÁK FERENC: *Anyanyelvi oktatás a szórványban*. Közoktatás, 1997. 3. sz., 11–13. old.

(4) OROSZ ILDIKÓ: *A magyar nyelvű oktatás esélyei Kárpátalján*. Intermix, Ungvár–Bp. 1995, 18–30. old.

(5) BAGU BALÁZS–DR. DEÁK FERENC: *Anyanyelvi oktatás...*, i. m., 11–13. old.

(6) Adatlapok a szerzők birtokában.

(7) OROSZ ILDIKÓ: *A magyar nyelvű oktatás...*, i. m., 18. old.

(8) BAGU BALÁZS–DR. DEÁK FERENC: *Anyanyelvi oktatás...*, i. m., 12–13. old.

(9) OROSZ ILDIKÓ: *A magyar nyelvű oktatás...*, i. m., 18. old.

(10) Adatlapok a szerzők birtokában.

(11) BOTLIK JÓZSEF–DUPKA GYÖRGY: *Magyarlakta települések...*, i. m., 241–271. old.

(12) Uo.

(13) Adatlapok a szerzők birtokában.

(14) BAGU BALÁZS–DR. DEÁK FERENC: *Anyanyelvi oktatás...*, i. m., 13. old.

(15) BAGU BALÁZS: *Magyar tannyelvű szakoktatás Kárpátalján*. Közoktatás, 1996. 3. sz., 7–80. old.